

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Danne-Virke I

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 364.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670057567440/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Danne-Virke I

der udarbejdedes i de forgangne Dage og udbreder sig for os i Historien, har præget og præniat sig dybt i Naturen, aftegnet sig i Bog og Billed. Her staae vi omtønde af mange Dages Røster, omleirede af deres Mindesmærker, men overvældede, fattige midt mellem Skalte, afmægtige til at omfatte og tilegne os selv kun en Tusindedeel, af hvad vi erkiende, var, som Heelt, igien kun en Deel af det Ganske, der ene formaaer at opfylde vor Trang, det Ganske, hvis Aabenbarelse vi umulig kaa opieue i Støvet, da ogsaa vor Bane maa sluttes, før Menneskets kan vord fuldendt. Her staae vi, og her er det, at Trangen til en Aabenbaring maa vord klar for hvert tænkende Menneske, der ikke vil trodse sin Fornuft og paastaa, at de høieste Forestillinger og de dybeste Følelser i Mennesket — Forestillingerne om det Aandelige, Usynlige, og Følelsen af Attraa til et evigt Liv — at disse, det Eneste, der i Sandhed adskiller Mennesket fra de umælende Dyr, hvis Forestillinger og Følelser ere indskrænkede i det Synliges Kreds og det Endeliges Rum, at Menneskets Adelskab er dets ubetydeligste Gjenstand, at Mennesket kan være sig selv bekjendt og dog ligegyldig for sine høiere aandelige Vilkaar, begrave det Øie i Støvet, der støvner mod Himlen, indklemme det Hjerter i Øieblikkets Snør-Liv, der banker for en Evighed. Dette maae vi giøre, vitterlig maae vi give Afkald paa Menneskets høieste Fortrin, indskrænke os til Dyrelivet og underkue alle de ædle underfulde Børelser i os, som forkynde og bevise vor himmelske Herkomst, eller nødes til at indrømme, hvad vi ei kan nægte, skjøndt det er ubegribe- ligt, at Støvhyttens Indbygger overflyver sin Bolig, betragter sig selv som en Gæst fra det Fjerne, det Høie, begjærer, hvad Ingen har seet, efterhiger, hvad Ingen begriber; det er klart, siger jeg, at enten maa vi i afsindigt Oprør mod vor egen Aand lægge an paa at dræbe vort Menneskeliv, eller vi maae bekien- de, at usægtelig, dyb og stor er vor Trang til en vidunderlig Aabenbaring af Det, som intet Øie seer og intet Øre hører, men hvis Anelse vi indaande, hvis Kraft opholder og bevæger os, hvis Værelse vor Tilværelse nødvendig forudsætter, hvis Liv er saa nødvendig en Betingelse for vores, som Legemet for Skyg- gen, Aabenbaringen af den evige, levende Sandhed, af det Guds Ord, som bliver evindelig, naar Menneskets timelige Herlighed visner som Blomsten, segner som Græs for Dødens Lee.

Det første og vigtigste Spørgsmaal til Historien, det, uden hvis Besvarelse hvert andet Spørgsmaal er unyttigt, maa da være: er der skeet en overnaturlig Aabenbaring af Sandhed,

Danne-Virke I

er den kiendelig og klar? Benægtede Historien dette Spørgsmaal, da maatte den dog kundgiøre os, at der i Tidens Løb vare kiendelige Forvarsler om den; thi Sandheden kan ikke fornægte sig selv, maa kundgiøre og aabenbare sig overnaturlig, naar den ikke, klar for alle, kan naturlig udvikle sig i Menneske-Livet; og til hine Forvarsler maatte vi da holde os, bionde paa, hvad de bebudede, med Frygt eller Haab, alt eftersom de Forvarsler vare Trudslar eller Forjættelser. At de nu maatte være det Første, naar vi ene see paa Sandhed, det er aabenbart; thi Sandheds overnaturlige Aabenbæring kunde aldrig bliive nødvendig uden ved Menneskets Brøde og Fald udaf den naturlige Forbindelse med Sandhed; og naar den da skulde aabenbares overnaturlig efter sin egen adskildte Villie, da maatte den aabenbares som Dømmer; thi det var det eneste Forhold, hvori den, som blot Sandhed, stod til den faldne, Løgnen hengivne Menneskeslægt. At nu Historien ikke heller mangler Forvarsler af dette Slags, det veed Enhver, som veed, at hvert enkelt Menneske dør; thi at Døden paa ingen Maade hører til den menneskelige Natur i sig selv, at den kun er Syndens Sold, Virkning af den forørnede Sandheds Vidnesbyrd om sig selv, som maa tilintetgiøre Alt, hvad der hører Løgnen til, altsaa hvilkensomhelst Tilværelse, der udenfor Sandhed vil være selvstændig og selvraadig, det er saa vist, som at Døden ei hører til Livets Natur; thi hvad der lever i Sandhed, kan ligesaalidt døe som Sandhed selv; men hvad der vil stjæle Livet af Sandhed, maa tabe det, saasnart Sandhed kræver Sit, maa selv befordre dets Tab ved at kæmpe mod Sandhed, hvori Livet ene boer. Men, hvad vi lettelig overseer ved det enkelte Menneske, hvis Død synes os naturlig, fordi den er hverdags og hører nødvendig til vor syndige Natur, det nødes vi til at indsee, naar vi betragte Mennesket i sin store, sammensatte Skikkelse: som Folk og Stat; thi vi kan ingenlunde sige, at det hører til en Stats Natur at forgaae, til et Folks at uddøe, og maae i det mindste erklære det for aldeles unaturligt, at et Folk kan uddøe aandelig, saalænge det legemlig forplanter sig, at en Stat kan forgaae i sig selv. Imidlertid lærer Historien ikke alene, at det skeer, men ogsaa, at det kun skeer, naar Sandhed aldeles foragtes, naar Sjælen vil løsrive sig fra Aanden og leve selvstændig i Legemet, naar de Enkelte forsmaa at leve i det Hele, fornægte deres Liv som Lemner paa Statens Legeme, og fremkalde da nødvendig dens Opløsning som Følge af Sandheds Dødsdom over den opsætsige Løgn. Hvad her siges, er slet ikke

Danne-Virke I

Andet end Udsagnet i bestemte Udtryk af den Sandhed, der til alle Tider var bekiendt, at der er et Maal af Viidfarelse og Last, som intet Folk kan overskride, uden at bøde derfor med sin Tilværelse som Folk, uden nødtvungen at betale den Sandhed og Retfærdighed sin Giæld med sit Liv, i hvis Hyldest og Kraft det ei vilde leve. Vi vil her forbigaae de vigtige, af Historien noksom beviislige Følger, som heraf flyde til Bedømmelse af Folkenes Raab paa Frihed og Lyst til Selvraadighed — Demokratie —, og kun bemærke, at Sandheds Dom over Stater og Enkelte ere klare, usvigelige Forvarsler for dens dønmende Aabenbarelse over hele Menneske-Slægten, for Verdens Undergang; thi at Verden maa forgaae, naar Menneske-Slægten naaer det sammeMaal af Fordærvelse, som voider Folks og Staters Undergang, det er fra alle Sider klart, og at den Sandhed, der under Tidens Løb aabenbarede sig stykkeviis, maa ved dens Ende aabenbare sig fuldstændig, følger af sig selv. Men, saa vis som nu denne Sandhedens Aabenbarelse er, saa lidet trøstelig, see vi let, den er for os; thi den aabenbares som Dommer over en Brøde, hvori vi alle ere deelagtige, som en Kundgiørelse af, at den Død, vi timelig have lidt, er evig, at Løgnens Død — Skilsmisse, Udstødelse fra Sandhed — er af Nødvendighed ligesaa evig som Sandhedens Liv, hvilket Løgnen umulig kan dele, men kun bævende see og fortvivlet føle.

Vi veed imidlertid, der er forkyndt et Evangelium for Slægten, som lyder saa, at Gud er Kiærlighed, og Sandhed Kiærligheds Eenbaarne, og at saaledes elskede Gud Verden, at han hengav sin Eenbaarne, paa det hver den, som troer paa ham, skal ikke fortabes, men have det enige Liv i Sønnens Troe og Sandheds Kiærlighed. Er det Evangelium sandt, er det sandt, at Ordet blev Kiød og aabenbarede sin Herlighed, som Naade og Sandhed tillige, da er det ogsaa vist, at den hele Historie maa vidne derom, og ved Dagenes Ende forklare den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, at Gud er aabenbaret i Kiød, at Sandhed er aabenbaret, ikke som Dommer, men som Frelser; men det er ligeledes klart, at saalænge Tiden varer, maae det blive en ubegribelig Hemmelighed, ei alene, fordi det naturlige Menneske først paa den yderste Dag kan fuldelig begribe sig selv, men tillige, fordi det Overnaturlige slet ikke lader sig naturlig begribe, fordi det Evige — Guddommens Værelse — umulig kan begribes i Tiden, men kun i Evigheden.

Altsaa, kun under den Befængelse, at Christendommen er Sandhed, kan Historien vorde os kjær; thi saalidet vi kan be-